

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра іноземної філології і перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Савицька І.М.

“ _____ ” _____ 2025 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри іноземної
філології та перекладу

протокол № 12 від “10” червня 2025 р.

Завідувач кафедри _____ Амеліна С.М.

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Німецька мова та друга іноземна»

_____ Зуєнко Н.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльна лексикологія німецької й української мов»

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В11 «Філологія» (Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька);

Освітня програма: «Німецька мова та друга іноземна»

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробники: доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології і перекладу Амеліна С. М.; старший викладач кафедри іноземної філології і перекладу Радіонова Т.О.

Київ – 2025

1. Опис навчальної дисципліни

«Порівняльна лексикологія німецької й української мов»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	В11 «Філологія»	
Спеціалізація	«Філологія (германські мови і літератури (переклад включно), перша – німецька)»	
Освітня програма	«Німецька мова та друга іноземна»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Сьомий семестр		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	
Семестр	6	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лекційні заняття	16 год	
Самостійна робота	134 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є вивчення словникового фонду мови у діяхронічному, синхронічному та культурологічному аспектах; ознайомлення студентів з лексикою та фразеологією німецької мови як сукупністю слів, словотворчих елементів, фразеологічних моделей, які складають цілісну систему; вивчення словникового фонду мови з точки зору структури та семантики; усвідомлення студентами суті мовних явищ іншої системи мови; вміння працювати з науковою літературою, вміння обробляти фактичний матеріал, тощо; розвиток та удосконалення навичок практичного використання словникового та фразеологічного складу мови; вміння робити лексичний аналіз тексту (виявлення та розпізнавання словотворчих моделей німецької мови, семантичний аналіз словникового фонду мови).

Завдання курсу:

- 1) Ознайомити студентів з теоретичними основами лексикології і лексикографії.
- 2) Розвивати і удосконалювати навички практичного використання мовних одиниць у комунікативному процесі.
- 3) Формувати лексичні вміння та навички.
- 4) Розвинути у студентів самостійне критичне мислення, вміння розуміти сутність проблеми, теорії, концепції та самостійно інтерпретувати мовний матеріал з точки зору лексикології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття і терміни лексикології;
- походження основного словникового фонду німецької мови, трансформування німецької мови з латинської;
- сучасний стан розвитку словникового складу німецької мови, правила утворення німецьких слів, закони словотворення та шляхи збагачення словникового складу німецької мови;
- словниковий склад німецької мови з точки зору семантики, словотворення та запозичення, утворення фразеологічних виразів.

вміти:

- аналізувати та узагальнювати найбільш важливі та актуальні явища в словниковому складі німецької мови;
- застосовувати на практиці метод порівняння лексичних явищ німецької та рідної мови;
- робити історико-етимологічний, лексичний та соціолінгвістичний аналіз із урахуванням набутих теоретичних знань з лексикології;
- уміти застосовувати найбільш ефективні методи аналізу лексичного та фразеологічного матеріалу;
- уміти розкривати семантичну структуру лексичних та фразеологічних одиниць з урахуванням їх прямих та переносних значень.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 13. Здатність до здійснення аспектного перекладу в німецько-українській мовній парі на основі лексико-граматичних норм та жанрово-стилістичних особливостей.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

Разом за змістовим модулем 1	82	10	12			60						
Змістовий модуль 2. Charakteristik des deutschen Wortschatzes												
Тема 1. Wortbildung als einer der produktivsten Wege der Wortschatzbedeutung.	30	2	4			24						
Тема 2. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache	32	2	6			24						
Тема 3. Die soziale und territoriale Gliederung des deutschen Wortschatzes (Sonderlexik).	34	2	6			26						
Модульна контрольна робота №2	2		2									
Разом за змістовим модулем 2	98	6	18			74						
Усього годин	180	16	30			134						

4. Теми семінарських занять

Навчальним планом не передбачено

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Wortschatzerweiterung durch Übernahme aus anderen Sprachsystemen (Entlehnung).	2
2	Lexikologie als Bereich der Sprachwissenschaft und als Lehrfach.	4
3	Semantische Derivation (Bedeutungswandel).	2
4	Das Wort im lexikalisch-semantischen System. Synchronie und Diachronie bei der Betrachtung des Wortbestandes.	2
5	Модульна контрольна робота №1	2
6	Wortbildung als einer der produktivsten Wege der Wortschatzbedeutung.	4
7	Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache.	4
8	Historische Gliederung des deutschen Wortschatzes. Semantische Gliederung des deutschen Wortschatzes.	4
9	Die soziale und territoriale Gliederung des deutschen Wortschatzes (Sonderlexik).	4
10	Модульна контрольна робота №2	2
	Усього	30

6. Теми лабораторних занять

Навчальним планом не передбачено

7. Теми самостійної роботи

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	Deutsche und Lateinische Sprachen. Gemeinsames.	20
2	Phraseologismen. Grammatische und lexikalische Wortbedeutung.	20
3	Etymologischer Sinn des Wortes. Explizite und implizite Ableitung.	10
4	Etymologische Herkunft der deutschen Lexik. Ableitungen in der heutigen deutschen Sprache.	10
5	Die Besonderheiten des deutschen Wortschatzes.	14
6	Umgangssprache. Bildung der Nationalsprache.	14
7	Charakteristik des heutigen Standes der deutschen Sprache.	16
8	Fächerungen. Synonymie. Neologismen.	10
9	Nationale deutsche Sprache und ihre Dialekte.	10
10	Neologismen in der heutigen deutschen Sprache.	10
	Всього	134

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Testaufgaben zur Lexikologie des Deutschen

1. Wie ist der Gegenstand der Lexikologie?
 - a) Wort;
 - b) Wortschatz als System;
 - c) Wort und Wortschatz als System;
2. Welche Elemente des Wortschatzes unterscheidet man?
 - a) psychologische;
 - b) bewegliche;
 - c) stabile.
3. Das Wort bildet Grundeinheit der Sprache, weil es...
 - a) die kleinste selbständige bedeutungstragende Spracheinheit ist;
 - b) die größte selbständige bedeutungstragende Spracheinheit ist;
 - c) die kleinste selbständige bedeutungstragende Spracheinheit nach Morphem ist;.
4. Es ist eine Wortbildungsart, bei der die Wortzusammensetzung und Ableitung gleichzeitig zusammenwirken. Was ist das?
 - a) Abbreviation;
 - b) Zusammenbildung;
 - c) Zusammensetzung.

5. Es ist eine Wortbildungsart, wo ein Wort durch die Verbindung von zwei Wurzeln mit oder ohne Bindeelement sowie durch das Aneinanderrücken von syntaktischen Strukturen gebildet wird.
- a) Abbreviation;
 - b) Zusammenbildung;
 - c) Zusammensetzung.
6. Welche Arten von Assimilationen gibt es?
- a) schriftliche;
 - b) einfache;
 - c) phonetische;
 - d) grammatische;
 - e) rechtschreibliche.
7. Nach der Klassifikation von F. Seiler unterscheidet man solche Arten von ...: Sprichwörter, Aphorismen, Sprichwörtliche Redensarten, Wortpaare, geflügelte Worte, Idiome.
- a) Antonyme;
 - b) Homonyme;
 - c) Phraseologismen.
8. Darunter versteht man treffende Ausdrücke oder Urteile von Schriftstellern, Staatsmännern und andere prominente Persönlichkeiten, die durch ihre Trefflichkeit die Allgemeine Anerkennung fanden.
- a) Sprichwörter;
 - b) Aphorismen;
 - c) geflügelte Worte.
9. Das sind geistreiche Sprüche oder treffende Erkenntnisse mit lehrhafter Tendenz.
- a) Aphorismen;
 - b) Sprichwörter;
 - c) Antonyme.
10. Unterscheidet man solche Entlehnungen: Entlehnungen durch Vermittelsprachen und...
- a) Unmittelbare;
 - b) Unmittelbare und Rückentlehnungen;
 - c) Definierte.

9. Методи навчання

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота;

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні методи: усні вправи – усний аналіз фактичного матеріалу на базі засвоєння теорії, письмові вправи — конспектування, письмові вправи на множинний вибір, стилістичний аналіз автентичного твору.

Робота з підручниками та науковими статтями, робота з електронними бібліотеками та словниками.

10. Форми контролю

Види: поточний, підсумковий.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у рамках аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання самостійної роботи студентів, проводиться поточне тестування, написання модульної контрольної роботи після вивчення кожного модуля.

Форма контролю: **залік**.

Підсумковий контроль успішності студентів проводиться під час заліку відповідно до графіку проведення екзаменаційної сесії.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.
2. Конспект лекцій.
3. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
4. ЕНК на платформі elearn

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Donalies Elke, Basiswissen. Deutsche Phraseologie, A. Francke Verlag Tübingen und Basel, 2009.
2. Lexikologie der deutschen Sprache: Lehrbuch=Лексикологія німецької мови: Навчальний посібник для студ. ф-ту іноземних мов / А.А.Король. Чернівці : Книги XXI, 2017. 112 с.
3. Stedje A. Deutsche Sprache gestern und heute. Einführung in Sprachgeschichte und Sprachkunde. 6.Auflage. Paderborn: Wilhelm Fink Verlag, 2017.
4. Білоус О.М. Порівняльна лексикологія (курс лекцій німецькою мовою): Навчальний посібник: видання 2-е доопрацьоване та доповнене. Кіровоград, РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. 244 с.

5. Голянич М.І., Словник лінгвістичних термінів: фразеологія, лексикографія / [Голянич М. І., Бабій І. О.] ; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с.
6. Левицький В.В. Лексикологія німецької мови. Вінниця: Нова книга, 2014. 205 с.
7. Потапова Ж.Є. Лексикологія німецької мови : навч. посіб. для студ. фак. «Референт-перекладач» / Нар. укр. акад., [каф. герм. та роман. філології; упоряд. Ж. Є. Потапова]. Вид. доп. та переробл. Х. : Вид. НУА, 2011. 108 с.
8. <http://filolog.pl.ua/mater-ali-dlya-student-v/stor-ya-n-metsko-movi-lekts.html>
9. www.sprachgeschichte.ag.vu/
10. www.stefan-jacob.de/.../Sprachgeschichte.ht
11. www.libreriauniversitaria.it/deutsche-sprach
12. www.linse.uni-due.de/.../sprachgeschichte/
13. <http://www.lexikologie.de>
14. www.wissen.de/.../grundzuege-der-entwickl